

KHAI THÁC CÔNG NGHỆ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG HỖ TRỢ HOẠT ĐỘNG TỰ HỌC CỦA SINH VIÊN TRONG ĐÀO TẠO THEO HỌC CHẾ TÍN CHỈ

ThS. NGUYỄN NGUYỆT MINH
Trưởng Cao đẳng Y tế Thái Nguyên

1. Đặt vấn đề

Đối với hình thức đào tạo theo học chế tín chỉ hiện nay, một vấn đề thường được giảng viên quan tâm là thời gian lên lớp. Số giờ dành cho giảng viên dạy lý thuyết và thảo luận giảm nhiều so với đào tạo theo niên chế, thay vào đó là quỹ thời gian dành cho việc tự học của sinh viên (SV). Do đó, vấn đề mấu chốt để có thể nâng cao chất lượng của SV tốt nghiệp là giúp SV đáp ứng được mục tiêu học tập, tạo điều kiện tốt nhất cho SV thực hiện hoạt động tự học của mình.

Với sự phát triển như vũ bão của công nghệ, vấn đề sử dụng công nghệ thông tin và truyền thông (CNTT&TT) để hỗ trợ quá trình dạy học, tích cực hoá hoạt động nhận thức của SV nhằm nâng cao chất lượng giáo dục đã trở thành một xu thế phát triển mạnh mẽ. Do đó, nếu có thể định hướng và đề xuất các biện pháp cho SV tự học với sự hỗ trợ của CNTT&TT thì việc tự học của SV sẽ hiệu quả hơn, góp phần nâng cao chất lượng dạy học trong đào tạo theo học chế tín chỉ. Trong bài viết này, chúng tôi nêu một số ứng dụng của CNTT&TT vào tổ chức các hoạt động tự học cho SV.

2. Tác động của CNTT&TT đến hoạt động tự học của SV

Việc khai thác CNTT&TT sẽ tạo ra những yếu tố mới tác động tích cực đến việc tự học của SV như:

- Hệ thống "sách giáo khoa điện tử", CD-ROM, Internet... sẽ hỗ trợ đắc lực cho việc tìm tài liệu tham khảo, giáo trình của SV giúp SV tiếp cận được kiến thức một cách kịp thời và hiệu quả cao;

- CNTT&TT có thể giúp SV kịp thời tại các thời điểm cần thiết, giúp SV hoàn thành nhiệm vụ chiếm lĩnh tri thức và có điều kiện phát huy tối đa năng lực bản thân. Mặt khác, CNTT&TT hoàn toàn có thể giúp "chia nhóm" SV, giúp cho việc thực hiện nhiệm vụ của SV này không ảnh hưởng đến việc thực hiện nhiệm vụ của SV khác;

- SV chủ động lên kế hoạch, triển khai việc tự học của mình tại bất kỳ thời điểm nào mà bản thân có nhu cầu nhờ các chương trình hướng dẫn trên máy tính điện tử hoặc các chương trình dạy học từ xa qua mạng;

- Cùng sử dụng mạng Internet, SV có thể tổ chức các nhóm tự học và tương tác với các nhóm khác. Điều này cũng góp phần hình thành và phát triển kỹ năng làm việc nhóm cho SV.

Theo chúng tôi, CNTT&TT đã làm cho quá trình dạy học không còn bị ràng buộc bởi không gian và thời gian. SV có thể học ở mọi nơi, học mọi lúc, học suốt đời. Việc học tập trở nên uyển chuyển, linh hoạt, căn cứ vào nhu cầu của SV. SV được phép lựa chọn những phương thức học tập có hiệu quả, lựa chọn nội dung bài giảng và các tài liệu có liên quan phù hợp với năng lực bản thân. SV chủ động trao đổi và khai thác các thông tin trên Internet nhằm đáp ứng nhu cầu về kiến thức liên quan đến nội dung học tập của mình. Như vậy, CNTT&TT tạo điều kiện cho người học độc lập với mức độ cao và hỗ trợ cho người học vươn lên trong quá trình học tập.

3. Khai thác CNTT&TT trong đào tạo tín chỉ

3.1. Vai trò của tự học, tự nghiên cứu trong đào tạo theo học chế tín chỉ

Điều kiện tiên quyết để nâng cao chất lượng đào tạo tín chỉ là: 1/ Người học có cơ hội tiếp cận với nhiều nguồn học liệu để chắt lọc ra những thông tin cần thiết để hoàn thành nhiệm vụ học tập; 2/ Phải tổ chức được việc tự học của SV một cách có hiệu quả.

Qua đó, ta có thể nhận thấy, việc tự học, tự nghiên cứu của SV là khâu then chốt, có tầm quan trọng đặc biệt trong đào tạo theo học chế tín chỉ. Phương pháp tự học của SV được thể hiện qua một số đặc trưng sau:

- Biết cách xây dựng kế hoạch và thời gian biểu tự học hợp lý;

- Biết cách thức làm việc độc lập, bao gồm: biết đọc tài liệu một cách có hệ thống, biết phân chia dung lượng kiến thức hợp lý để tiến hành học tập cho có hiệu quả, biết liên hệ, vận dụng lý thuyết để giải quyết các bài tập trong quá trình học ở trên lớp và trong thực tiễn;

- Biết cách phân tích, tổng hợp, so sánh;

- Biết ôn tập, tổng hợp kiến thức một cách tự giác, thường xuyên nhằm đánh giá được sự tiến bộ của bản thân;

- Biết tranh luận và trình bày quan điểm của mình;

- Biết tập trung tư tưởng, tiết kiệm thời gian học tập.

- Biết tự kiểm tra, tự đánh giá trình độ của bản thân...

Với sự phát triển của CNTT&TT như hiện nay, việc tự học của SV có thể được hỗ trợ một cách có hiệu quả với các hướng như: hỗ trợ việc kiểm tra, đánh giá; hỗ trợ SV tự học qua hệ thống các trang web học tập, hệ thống Elearning; giúp tạo ra các môi trường học tập cá thể hóa, học tập hợp tác, tạo ra môi trường học tập trên lớp và học tập ngoài lớp... Do vậy, nếu tổ chức được việc tự học có hiệu quả với sự hỗ trợ của CNTT&TT thì sẽ góp phần nâng cao chất lượng đào tạo tín chỉ.

3.2. CNTT&TT tạo ra môi trường thuận lợi cho việc tự học của SV

- CNTT&TT giúp cá nhân hóa việc học tập của mỗi SV

Trong môi trường CNTT&TT, các thông tin đa dạng đa phương tiện tạo ra một môi trường thuận lợi, một thế giới sinh động thu nhỏ để kích thích trí tò mò, gợi nhu cầu tìm hiểu, khám phá... giúp SV chủ động, sáng tạo trong quá trình tiếp cận và chiếm lĩnh tri thức. Các module kiến thức được tải lên các trang web sẽ trợ giúp SV tự học hoàn thành nhiệm vụ chiếm lĩnh kiến thức và có điều kiện phát triển tối đa năng lực của bản thân. Mặt khác, việc thực hiện nhiệm vụ học tập của mỗi SV không làm ảnh hưởng tới các SV khác, những SV hoàn thành sớm nhiệm vụ học tập có thể tiếp tục tiếp cận với các nội dung mới, nhiệm vụ mới để phát huy hết khả năng của bản thân. SV hoàn toàn chủ động lên kế hoạch, triển khai việc tự học của mình.

- CNTT&TT góp phần hình thành và phát triển năng lực lập kế hoạch, hoạt động hợp tác giữa các SV trong nhóm khi cùng tham gia một diễn đàn

Trước hết, trong quá trình tìm tòi, khám phá kiến thức, SV có thể đưa vấn đề mình đang nghiên cứu lên các

diễn đàn để chia sẻ và nhận được các thông tin hỗ trợ từ các SV khác. Tiếp theo, SV đưa kết quả, nhận định của mình lên diễn đàn để nhờ mọi người cùng kiểm chứng... Việc tham gia các diễn đàn cho phép SV dễ dàng trao đổi, trình bày quan điểm, kết quả với các thành viên dưới hình thức online. Kết hợp việc trao đổi thông tin với việc tự kiểm tra kiến thức qua hình thức kiểm tra qua mạng, SV sẽ tự đánh giá mình và đưa ra sự điều chỉnh hợp lý và kế hoạch tự học tiếp theo cho bản thân.

Như vậy, với sự hỗ trợ của CNTT&TT, SV có thể học ở mọi nơi, học mọi lúc, học suốt đời. Việc học tập trở nên uyển chuyển, linh hoạt, cần cứ vào nhu cầu của SV. SV được phép lựa chọn những phương thức học tập có hiệu quả, lựa chọn nội dung bài giảng và các tài liệu có liên quan phù hợp với năng lực bản thân. SV chủ động trao đổi và khai thác các thông tin trên Internet nhằm đáp ứng nhu cầu về kiến thức liên quan đến nội dung học tập của mình. CNTT&TT cũng đã tạo ra một môi trường tương tác để người học hoạt động và thích nghi trong môi trường đó.

3.3. Sử dụng CNTT&TT triển khai tự học có hướng dẫn của giảng viên

Trong môi trường dạy học truyền thống, tự học có hướng dẫn của giảng viên được hiểu là trong quá trình SV tự học luôn có giảng viên ở bên cạnh để đưa ra sự hỗ trợ khi cần thiết. Như vậy, giảng viên chỉ có thể hướng dẫn trực tiếp SV qua các giờ lên lớp. Tuy nhiên, thời lượng dành cho việc lên lớp của giảng viên đã được cố định và chủ yếu để giảng giải kiến thức mới nên giảng viên khó dành ra một thời lượng cho việc hướng dẫn SV tự học trong các giờ chính khóa. Trong điều kiện có sự hỗ trợ của CNTT&TT, khái niệm tự học có hướng dẫn được mở rộng. Hình thức tự học có hướng dẫn là hình thức học tập, trong đó SV nhận được sự hỗ trợ trực tiếp của giảng viên trên lớp học hay được thực hiện qua mạng Internet.

CNTT&TT giúp giảng viên “mở rộng thời gian” hướng dẫn SV tự học dưới nhiều hình thức, chẳng hạn:

- Giảng viên giao nhiệm vụ, hướng dẫn SV tự học thông qua e-mail, qua các diễn đàn học tập của lớp;
 - Sử dụng hình thức truyền tải thông tin đa phương tiện qua Internet để đăng tải video hướng dẫn học tập hoặc cùng trực tuyến để trao đổi về các vấn đề mà SV gặp phải trong quá trình tự học. Với hình thức này, việc hướng dẫn SV tự học ngoài giờ lên lớp không khác gì mấy so với việc giảng viên lên lớp trực tiếp cho SV;
 - Sử dụng diễn đàn học tập cho phép nhiều SV cùng nghe giảng viên hướng dẫn SV tự học, qua đó cũng có thể đồng hành cùng SV tự học dưới sự hướng dẫn trực tiếp của giảng viên. Trong các diễn đàn này, bản thân SV cũng có thể đóng vai trò là giảng viên khi đứng ra hỗ trợ những SV khác trong việc giải quyết các vấn đề về học tập;
 - Giảng viên thiết kế các tài liệu điện tử có tương tác để cài đặt nhiệm vụ và dự kiến trước các hướng dẫn để SV hoàn thành nhiệm vụ tự học cũng như các câu hỏi dạng trắc nghiệm để kiểm tra kết quả tự học của học viên;
 - SV truy cập vào website nhận nhiệm vụ, nghiên cứu tài liệu và trả lời các câu hỏi. Trong quá trình tự học, SV sẽ tương tác với tài liệu để nhận nhiệm vụ, khẳng định kết quả tự học cũng như nhận được các thông tin hỗ trợ để tiếp tục hoàn thành nhiệm vụ tự học;
 - Với khả năng tương tác, các tài liệu điện tử ngoài việc trình bày nội dung kiến thức còn hướng dẫn cả cách thức hoạt động để phát hiện vấn đề, thu thập thông tin, xử lý thông tin, rút ra kết luận, kiểm tra và đánh giá kết quả...
- Như vậy, mọi khó khăn của SV đều nhận được sự hướng dẫn trực tiếp hoặc gián tiếp của giảng viên một cách kịp thời và chắc chắn SV sẽ có nhiều cơ hội hơn để

hoàn thành nhiệm vụ tự học. Giảng viên hoàn toàn có thể thể dẫn dắt SV hình thành kỹ năng tự học từ thấp lên cao, tự học từng phần cho đến tự học hoàn toàn.

3.4. Sử dụng CNTT&TT hỗ trợ SV tự học không có hướng dẫn của giảng viên

Đây là hình thức SV tự mày mò theo sở thích và hứng thú độc lập không có sách vở và sự hướng dẫn của giảng viên. Với hình thức tự học này, CNTT&TT được khai thác theo các hướng:

- *CNTT&TT làm nảy sinh động cơ tự học của SV:* Trong các vấn đề SV thu nhận được thông qua mạng Internet sẽ có những vấn đề gây được sự chú ý của SV, hoặc khi SV truy cập các diễn đàn sẽ đọc được những thắc mắc, những kết quả của các SV khác đưa lên diễn đàn... dẫn đến việc nảy sinh động cơ muốn tìm hiểu, làm sáng tỏ vấn đề.

- *CNTT&TT cung cấp các thông tin kịp thời cho SV để có thể đưa ra kết luận của mình:* Đứng trước một vấn đề, SV có thể tìm được các thông tin liên quan qua Internet. Việc nghiên cứu các thông tin này sẽ từng bước giúp SV tích lũy kiến thức và giải quyết thỏa đáng nhiệm vụ tự học mà SV đã tự đặt ra cho mình.

- *CNTT&TT giúp SV chia sẻ, kiểm chứng kết quả tự học của mình:* Trước hết trong quá trình tìm tòi, khám phá kiến thức, SV có thể đưa vấn đề mình đang nghiên cứu lên các diễn đàn để chia sẻ và nhận được các thông tin hỗ trợ từ các SV khác. Tiếp theo, SV đưa kết quả, nhận định của mình lên diễn đàn để nhờ mọi người cùng kiểm chứng.

4. Kết luận

Với các nội dung đã chỉ ra ở phần trên, cho thấy nếu SV tự học trong môi trường có sự hỗ trợ của CNTT&TT thì việc tự học sẽ được hình thành và phát triển một cách tự nhiên. SV sẽ làm chủ được quá trình tiếp cận, chiếm lĩnh tri thức cũng như liên hệ, vận dụng kiến thức vào thực tiễn học tập của bản thân... Mỗi SV đều có thể xây dựng được một kế hoạch tự học phù hợp với điều kiện bản thân mình bởi với sự hỗ trợ của CNTT&TT việc tự học diễn ra mọi lúc, mọi nơi, không phụ thuộc vào không gian, thời gian.

Việc xác định được những phương án phù hợp và đưa ra các biện pháp cụ thể để khai thác được những ưu thế của CNTT&TT sẽ hỗ trợ rất tốt cho SV trong quá trình tự học, qua đó tác động tích cực đến chất lượng đào tạo tín chỉ trong quá trình đào tạo ở nhà trường sư phạm.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

[1]. Đặng Xuân Hải, (2012), *Kĩ thuật dạy học trong đào tạo theo học chế tín chỉ*, NXB Bách khoa, Hà Nội.
 [2]. Nguyễn Cảnh Toàn, Nguyễn Kỳ, Lê Khánh Bằng, Vũ Văn Tảo, (2002), *Học và dạy cách học*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
 [3]. Trần Trung, (2011), *Ứng dụng công nghệ thông tin và truyền thông vào dạy học toán ở trường phổ thông*, NXB Giáo dục Việt Nam.

SUMMARY

With the rapid growth of technology, utilizing information technology and communication to support teaching process, to activate students' thinking activity aiming at education quality improvement has become a strong development trend. With the direction and methods suggestion for students' self-study and ICT support, students' self-study will be productive in terms of credit training. The article refers to ICT application into credit training, focuses on ICT advantages to support students' self-study.

Keywords: Credit system; ICT; students.